

A ginger and white cat is perched on a thick, dark tree branch. The cat is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a soft-focus view of green leaves and a clear blue sky. The overall scene is bright and natural.

Realistische risicoanalyse

Stoere risicoanalisten gevraagd

Het is niet best

En dat ligt aan iedereen en dus ook aan jullie

- Ooit was persoonlijke ellende een 'act of god', daarna geloofden de liberalen dat het door persoonlijke fouten kwam: het eigen-schuldbeleid.
- Sinds WOII ongeveer hebben we gebouwd aan een veiliger wereld door een risicobeleid gebaseerd op het aanpakken van de grootste risico's.
- Nu echter is de media-rapportage van 'pech' het bewijs dat het systeem gefaald heeft: het nieuwe schuldbeleid
- Een van de gevolgen is dat slachtoffers van exotische pech meer 'rechten' hebben dan slachtoffers van 'gewone' pech.

- Media vinden zielige Igor in de boom. Er is geen tijd/ruimte voor rapportage van de context.
- Volksvertegenwoordigers reageren vol afschuw op de mediaberichtgeving over Igor
- Bestuurders vinden het lastig om de volksvertegenwoordiging te weerspreken en willen liever daadkrachtig Igor redden: er moet actie komen
- De ambtenarij kent de context meestal wel maar kent ook haar plaats: er zal Igor-beleid komen en daarvoor wordt een adviseur gevraagd
- De adviseur zucht over zoveel irrationaliteit maar is ook 'loyaal': er komt Igor-beleid
- De uitvoering negeert veel van het nieuwe Igor-beleid dat ingewikkeld is en daardoor kan Igor weer in de boom terecht komen...

- Veiligheidsbeleid is nu
 - Ondoorzichtig – we kennen de kosten en baten van ons beleid niet.
 - Onevenwichtig – we zetten geld niet op de meest zinvolle plaats in
 - Onrechtvaardig – je kunt maar beter een rampslachtoffer zijn of door een industrieel risico worden bedreigd
 - Onuitvoerbaar – het beleid is papier en symboliek dus diegenen die echt er mee moeten werken hebben niets in handen

Een voorbeeldje

- De bestuurder kan of kon tot voor kort denken: dan maar wat extra geld om het gedoe af te kopen
- De bestuurder is van regent angsthaas geworden ... symboliek in plaats van helder taal ... soms vlucht in fragmentatie openbaar bestuur

- Dinsdag 29 november 2016 op NOS.nl over Tsjernobyl:

‘Er kwamen 5000 mensen om het leven door directe straling. In totaal hebben tienduizenden mensen kanker gekregen. De VN verwachten dat in totaal 4000 mensen zullen overlijden aan de gevolgen van de ramp’

- Na correctie:
- ‘Er kwamen 50 mensen om het leven door directe straling. Volgens de VN is het waarschijnlijk dat duizenden inwoners van de zwaargetroffen gebieden schildklierkanker kregen vooral door het drinken van melk’
- En dat is bijna goed: ongeveer 3000 kinderen zijn succesvol behandeld voor een schilkliertumor waarvoor zij vatbaar waren door een gebrek aan voldoende jodium in hun voedsel

Het is de schuld van de ambtenarij!

- De moderne ambtenaar is angstig geworden ... ook voor het hachje van zijn baas
- Ambtenaren adviseren vanuit organisatiebelang niet meer vanuit algemeen belang

- De deskundige heeft de oogkleppen op van zijn professie
- De deskundige is bang voor de gevolgen van zijn advies
- De deskundige is steeds meer activist geworden

Wat was de bedoeling ook al weer?

En hoe komen we daar?

Mooi simpel beleid in de nota 'omgaan met risico's' uit 1989:

- Centrale maatstaf is individueel risico (IR)
- Hoofdrisico's ongeveer 10x minder dan verkeer, dus IR 10^{-5}
- Subrisico's van een hoofdrisico dan even simpel houden op 10^{-6}
- En wel vreselijk: 'heb aandacht voor maatschappelijk effect van meerdere slachtoffers in een keer'

- Euhm, hoe berekenen we het IR eigenlijk? Meest prangend ‘verrekenen we blootstellingstijd?’
 - Onze suggestie: met verstand want referentie was verkeer
- Ah ja, hoe gaan we met onzekerheid om?
 - Onze suggestie: gebruik verwachtingswaarde en gevoeligheidsanalyse

- Natuurlijk hét risico in NL, IR overstroming is 10^{-5}
 - te bereiken in 2050 ...
 - cruciale aanname is verwachting 1/1000 voorwaardelijke kans op overlijden
 - In Amsterdam is overschrijdingskans 1/10.000 jaar
- Eigenlijk groter risico: blootstelling aan stoffen ook 10^{-5} (met 'dus' asbest 10^{-6})
 - uitgaande van 40 jaar blootstelling gedurende 8 uur per dag
 - geen groepsrisico maar is wel risico voor een groep
 - veel veiligheidsmarges ... zodat soms evidente onzin

Bouwbesluit:

- mooi 10^{-5} voor woonhuizen (CC1b) via NEN 8700
- maar vreselijk is verstopt groepsrisico (CC2 en CC3).
Dat is plaatsvervangend denken.
- voorwaardelijke kans is verwachtingswaarde (10%)
maar verder rekenen 'op zijn Raphaels'
- Groningen geen subrisico
- Hebben we even laten inzinken wat IR 10^{-5} voor
woningen betekent?

- Vrolijke aanleiding is dat AAT wordt beoordeeld als tunnel omdat ie tunnel heet, niet omdat hij een tunnel is ...
- Redelijk advies: de Amsterdam Arena Tunnel is voor gebruikers die er maar een paar minuten per dag door gaan en reken, reken, een kleinere kans dan 10^{-5} op jaarbasis hebben om bij een brand betrokken te raken voldoende veilig.

- $IR = P(\text{omkomen per jaar in AAT}) = P(\text{kans op brand in AAT}) \times P(\text{kans dat individu betrokken is bij brand}) \times P(\text{kans dat individu omkomt bij brand})$
- $P(\text{kans op (middel)zware brand in AAT}) = P(\text{kans op brand in busje, vrachtwagen of autobus}) = 1,5 \times 10^{-9}$ per motorvoertuigkilometer voor elk van de drie typen) \times aantal motorvoertuig km = $7,7 \times 10^{-6}$.
- $P(\text{kans op aanwezigheid bij brand in AAT}) = \text{verblijfstijd in AAT in uren} / \text{uren per risicojaar} = (250 \text{ passages} \times 2 \times 0,221 \text{ km} / 50 \text{ km/uur}) / (12 \text{ uren per risicodag} * 250 \text{ risicodagen per werkjaar}) = 7,4 \times 10^{-4}$
- IR daarmee $5,9 \times 10^{-9}$

- Als bestuurskundige weet ik dat sommige principes sterker zijn dan goede bedoelingen.
- De Veiligheidsregio en Omgevingsdienst gaan er helaas nooit in slagen om structureel een stoere adviseur te worden ...

- Het eerste principe luidt dat betekenisvolle aansturing altijd besluitvorming over middelen betekent, omdat anders geen evenwichtige belangenafweging zal plaatsvinden. Dit leidt uiteindelijk tot ineffectiviteit en inefficiëntie.
- Vb: gemeentelijke vergunningverlening rijkstunnels maar ook advisering door regionale diensten aan gemeenten

- Het tweede principe luidt dat adviseurs ‘in dienst’ van het bevoegd bestuur moeten zijn, omdat zij anders altijd eenzijdig zullen adviseren ten behoeve van het deelbelang waarover zij adviseren. Eenzijdige advisering leidt tot ineffectiviteit en inefficiëntie omdat integraliteit dan ‘pas’ op het bestuurlijke niveau kan/moet worden bereikt zonder dat een, alle belangen afwegend advies, beschikbaar is .
- Vb: Commissie Tunnelveiligheid en dus weer regionale diensten

**Elke risicoanalyse moet een
vergelijking met andere dagelijkse
risico's bevatten**

**Voorzichtigheid kost levens dus wees
reëel en gebruik de
verwachtingswaarde**